יועניתיך אמר מר זומרא "אפי' עני המתפרנם

מן הצדקה יעשה צדקה לא אענך עוד תני

רב יוסף שוב אין מראין ילו סימני עניות: רבי

יהודה אומר מרקם למזרח כו': למימרא דעכו

לצפונה דא"י קיימא ורמינהו 🌣 היה מהלך

מעכו לכזיב שו מימינו למזרח הדרך ממאה

משום ארץ העמים ופטורה מן המעשר ומן

השביעית עד שיודע לך שהיא חייבת משמאלו

למערב הדרך מהורה משום ארץ העמים

וחייבת במעשר ובשביעית עד שיודע לך

שהיא פמורה עד היכן עד יכזיב רבי ישמעאל

ברבי יוםי אומר משום אביו עד לבלבו אמר

אביי פרצועה נפקא ויהיב תנא סימנא הכי

אין קרא נמי יהיב סימנא דכתיב יויאמרו

הנה חג ה' בשילו מימים ימימה אשר מצפונה

לבית אל מזרחה השמש למסלה העולה מבית

אל שכמה ומנגב ללבונה ואמר רב פפא

למזרחה של מסלה תנא חדא המביא גם

בספינה כמביא בא"י ותניא אידך כמביא

בחו"ל א"ר ירמיה לא קשיא הא ר' יהודה הא

רבנן ידתנן סהעפר חו"ל הבא בספינה לארץ

חייב במעשר ובשביעית א"ר יהודה יאימתי

בזמן שהספינה גוששת אבל אין הספינה

גוששת פטור אביי אמר הא והא ר' יהודה היא

ול"ק כאן בזמן שאין הספינה גוששת כאן

בזמן שהספינה גוששת א"ר זירא עציץ נקוב

המונח על גבי יתדות באנו למחלוקת רבי

יהודה ורבנן אמר רבא דילמא לא היא עד

כאן לא קאמר ר' יהודה התם אלא בספינה

יהודה ל"ל דתניאן.

על דף יט:], ו) כיינ נני ה, ז) [רפ"ד ע"ש], ח) [וע" מוס' מנחות פד: ד"ה כאן וכו' האריכו טפין, "דים' שדת פא: ד"ה על דף יט:ן, ו) ל"ל מריש,

והניחו],

תורה אור השלם

ו. כֹּה אָמֵר יְיָ אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נְגוֹוּ

וְעָבֶר וְעִנָּתִף לֹא אֲעַנֵּךְ וְעָבֶר וְעִנָּתִף לֹא אֲעַנֵּךְ עוֹד: נחום איר

בַּי יִבְּיֶּתְּי בְשָׁלוֹ מִיָּמִים יָמִימָה אֲשֶׁר מִצְפוֹנָה לְבֵית אֵל

מזרחה השמש למסלה בְּיְוֶּ רְּהֵּר נֵישְּׁבֶּט יְבְּיּטְּיְתּ הָעלָה מִבֵּית אַל שְׁכָמְה וּמִנֶּגֶב לִלְבוֹנָה:

הגהות הגר"א

[א] גם' מימינו למזרח

הדרך טהורה כו' למערב

הדרך טמאה כו' כל"ל. ונ"ב כן הוא גי' מוספתא ובירושלמי וע"כ ט"ס בגמ'

כי עכו וכזיב במערבו הן:

מוסף תוספות

שופטים כא יט

נחום איב ניאמרו הנה חגיי וַיּאמְרוּ הִנָּה חַג יִיְ

ט) [ע' תוס' שנת פא: ד

בח א מיי׳ פ״ז מהל׳ סמג עשין קסב טוש"ע יו״ד סי׳ רמח סעי׳ א: ן פי המו ספי הל"ב [מיי' שם פ"י הל"ב טוש"ע שם סי' רמו

ס"ב]: ג מיי פ"א מהלי תרומות הלכה ז

[והלכה מ]: ל ד מייי שם הל"ח: לא ה ו מייי שם הלכ"ג:

פסקי רי"ד

י נאסרו הכל: ר' יהודה אומר מרקם למזרח. פי׳ רא לממז גרול א"י שאיוו בא לטמן גבול איי שאינו צ"ל [בפני נכתב ובפני נחתם] ומשם ולחוץ היא ח"ל וצ"ל ובפני נכתב ואשקלון בדרומה של א״י ואשקלון בודומה של א״ והיא ח״ל ועכו בצפונה של א״י והיא ח״ל ולמערב לא הוצרכו ליתן גבול שהים מגבול מערבה כדכתיב (במדבר לד) וגבול ים והיה לכם הים המורה ואי קשיא היכי אמרי׳ דאשקלון היא ח״ל לכ״ע ועכו היא ח״ל לר׳ יהודה והכתיב בתחלת ספר שופטים וילכד יהודה ספו שופטים וילכו יחודה את עזה ואת גבולה ואת אשקלון ואת גבולה וכתיב אשר לא הוריש את יושבי אשו לא החדש אוני ושבי עכו י״ל הרבה כרכים כבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל כדאמרי׳ בפ״ק דחולין (ו.) ומתני׳

הבי גרסי׳ בתוספתא מימינו למזרח הדרך. ולא גרסי׳ וימינו דכיון שהולך מעכו לכזיב לעולם ימינו הוי למזרח הדרך ומיהו י"ל דפעמים הדרך מתעקם ואין ימינו למזרח: דיהיב תנא סימנא הבי. פי׳ בקונטרס ומי חשיבא חדא רלועה לאתנוחי בה

סימנא וקשה וכי אין לתנא לניין גבולי ארן ישראלא ועוד מאי ראיה מייתי מרב פפא דאמר למזרחה של מסילה התסב יהיב קרא סימנא לשילה אנה היא על ידי מסילה ומפרש רבינו שמואל ג דלאו אשינויא פריך אלא אברייתא דקתני למזרח הדרך ולמערב הדרך וכי דבר מועט כמו דרך שייך למימר בו מזרחו או מערבו™ דהוה ליה למימר מימינו למזרח סתם ה ומייתי מדרב פפא דאמר למזרחה של מסילה דמזכיר מזרח המסילה: הא רבי יהודה הא רבגן. אע"ג דקרקעית המים הויא כארץ ישראל גרע הכא ממובלעת דלעיל ואם תאמר ומה ענין גט אלל מעשר אטו המביא גט בעלייה בארץ ישראל יחשב כמביא בחולה לארך משום דעפר הבא שם מחולה לארך פטור ממעשר ואומר ר"י דלא דמי דעלייה קרקע שתחתיה בר זריעה היא וראוי להתחייב במעשר ושביעית מה שאין כן בספינה:

אמר ר' יהודה אימתי. משמע דאימתי דר' יהודה בא לחלוק

ואם תאמר בפרק חלון (עירובין דף פא:) ובזה בורר (סנהדרין דף כד:) אמר ר' יהושע בן לוי כל מקום שאמר ר' יהודה אימתי ובמה אינו אלא לפרש ור' יוחנן אמר אימתי לפרש ובמה לחלוק אלמא לכ"ע אימתי לפרש וי"ל דר׳ ירמיה דהכא סבר כרמי בר חמא דאית ליה בפרק זה בורר (שם דף כה.) דאפי׳ אימתי לחלוק ולפי זה לא גרסי׳ בשמעתין אמר ר׳

יוחנן עליך נקוב המונח על גבי יתדות באנו למחלוקת ר"י ורבנן כמו שכתוב במקצת ספרים דר' יוחנן אית ליה אימתי לפרש אלא אמר רב הונא ואית דגרסי ר' זירא כדאיתא ברוב ספרים ועוד י"ל דנראה כספרים דגרסי בס"פ חלון (עירובין ד' פא:) כל מקום שאמר רבי יהודה במשנתנו אימתי ובמה כו' דדוקא במשנה אימתי לפרש אבל בברייתא לא ותרי תנאי אליבא דר' יהודה והכא ברייתא היא דהא במשנה במסכת חלה (פ"ב מ"ב) לא מסיים בה אבל אין הספינה גוששת פטורה כדמסיים הכא ונהי דבמתני׳ דחלה הבא לפרש ש בברייתא' בא לחלוק אבל קשה דבפ׳ חלון ובפרק זה בורר פריך מכח ברייתא דקתני וחכ"א ומוכח מברייתא דבמתני׳ נמי אתא לחלוק וי"ל דהוה מצי לשנויי ההוא תנא אחרינא הוא דבמתני׳ לעולם בא לפרש אלא משום דמשכח תנא בהדיא קא משני ההיא ר' יהודה משום ר' טרפון היא דתניא כו׳ וכן נ״ל דדוקא במשנה אימתי לפרש דבפ׳ כסוי הדם (חולין דף פח.) תניא וכסהו מלמד שכל דמו חייב לכסות מכאן אמרו דם הניתו כו' אמר ר' יהודה אימתי בומן שאין שם דם אלא

הוא וטעמא דר' יהודה מפרש התם דקסבר דמו מקנת דמו וע"כ דפליג את״ק דבהדיא קתני תנא קמא כל דמו ופוסק התם ר״ת כר׳ יהודה דבמתניתין דהתם בא לפרש ומיהו שמא רבנן דברייתא עיקר והוי ר' יהודה דמתניתין יחיד במקום רבים דברייתה וכהחי גוונה איכה בפרק קמה דסוכה (דף ידי): עצרין נקוב. פירש בקונטרס מי דספינה דלעיל של חרס ואינה זריכה לינקב אם היתה מונחת בקרקע כדאמרי במנחות אבל עדיץ של עץ בעי נקיבה ונראה דראייתו מסוף פרק כל הקרבנות (מנחות דף פד:) דאמר תנא חדא שבגג ושבחורבה שבספינה ושבעלין מביא וקורא ותניא אידך מביא ואינו קורא ומשני עליך אעליך לא קשיא כאן בנקוב כאן בשאינו נקוב ספינה אספינה נמי לא קשיא כאן בשל עך וכאן בשל חרס ומדלא משני בספינה כאן בנקובה כו׳ מכלל דשל חרס אפי׳ אינה נקובה הויא כנקובה ואתא לאשמועינן חדוש אחר בספינה שאינו בעליץ יב וקשה לפירושו דאמר לקמן בפ"ב (דף כא:) כתבו על חרס של עליץ נקוב כשר משמע דחרס בעי נקיבה יג דאי לאו הכי מאי רבותא הוא בנקוב טפי מבשאינו נקוב ומשמע נמי דעלין של חרס הוא ורבינו שמואל ב"מ הביא מתוספתא דשביעית יו דתניא הטומן את הלוף בשביעית ר״מ אומר דרך ארץ טומנו בעליץ שלא ילמח ואע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר ™ ונחתם בכלי חרס וגו׳ אלמא סמם עליך של חרס הוא שו ונראה לר״ת להפך דשל חרס שו בעי נקיבה ושל עץ לא בעי נקיבה שהוא מתלחלח ™ יותר מן החרס^{יח} ואתי שפיר דסתם ספינה היא של עץ ובמנחות (דף פד:) נמי מוכח דקאמר כאן בשל עץ כאן בשל חרס שמוכיר תחילה אותו שמביא וקורא כמו שמוכיר כי משני התם אגג וחורבה ועליץ והכא לא מלי לשנויי כאן בשל חרס כאן בשל עץ א"נ כאן בנקובה כאן בשאינה נקובה כדמשני התם דנהי דהיכא דאינה גוששת לר' יהודה מדהויא חו"ל לענין מעשר חשיבא נמי חו"ל לענין גט היינו משום כיון דשם חו"ל על המקום ל"ל בפני נכתב ואע"ג דשכיחי וגמירי כדי שלא תחלוק במדינת הים אבל בגוששת לר' יהודה ולרבנן אפי' בשאינה גוששת כיון דשם א"י על המקום אע"פ שמחמת הכלי אינו חייב במעשר בשביל כך לא יחשב כחולה לארץ לענין גטיי): דילבוא דא היא עד באן לא קאמר רבי יהודה. כן הוא האמת דעלין כמחובר דבפ׳ השולח (לקמן דף לו.) אמרי׳ אין כותבין פרוזבול אלא על עלין נקוב ומוקי לה דמנחא אסיכי והא דקאמר הכא עד כאן לא קאמרי רבנן אלא בספינה משמע דבעציץ לכ"ע לא הוי כמחובר דיחויא בעלמא הוא ^{יט} והא דאמר בשבת בפרק המוליא יין (דף פא:) האי פרפיסא דמנחא אארעא ואנחה אסיכי חייב משום חולש היינו מדרבגן כדפי׳ התם בקונטרסש:

ועניסיך לא אענך עוד. סיפיה דההוא קרא הוא: למימרא דעכו ללפונה דארץ ישראל קיימא. בסוף הלפון: מימינו למורח הדרך. השתא משמע לן דעכו קיימא בגבול מזרחה של ארך ישראל משוך ממקצוע לפונית יום או יומים ללד הדרום וכזיב במקצוע מזרחית

לפונית ודרך המהלכת מעכו לכזיב היה גבול מזרח לח"י הילכך כשמהלך מעכו לכזיב דהיינו מדרום ללפון הוי ימינו למזרחית הדרך: טמאה. הארץ שהיא לימין המסילה: משום ארן העמים. דגזרו טומאה על ארן העמים: ופעורה כו'. כדין חולה לארץ: עד שיודע לך כו'. כלומר לעולם חזקת ימין הדרך מעכו ועד כזיב ארך העמים אלא א"כ תבא למקום שיאמר לך בקי כאן הדרך מתעקם ונכנס לחוך א"י קלת וימין הדרך הוי ארץ ישראל: למערב. הדרך: לפלפו. שם מקום. אלמא עכו משוכה ללד דרום וכזיב במקלוע: רצועה נפקח. לעולם עכו בלפון ריבועא דא"י היא אלא שרצועה הצרה יולאת עוד מעכו ללד לפון והיא מא"י:

ויהיב תנה מימנה. התמוחי מתמה מי חשיבא חדא רלועה לאתנוחי תנא סימנא עלה: קרא נמי יהיב סימנא. רצועה כגון מסילה: ואמר רב פפח למורחה של מסילה. קחמר קרא דקיימא שילה דהא מלפונה לבית אל כתיב ועל כרחך מזרחה השמש אמסילה קאי. שילה מלפון לבית אל ובמזרחה של מסילה ובדרומה של לבונה:

מערב לכום שילה לדנה

בספינה וקא ס"ד דבנהרות דארן ישראל החמר: כמביה בהרץ ישראל. כאילו מביאה דרך יבשה ואין לריך לומר בפני נכתב: ותניא אידך כמביא בחולה לארץ. שהנהר אין לו תורת יבשה לכל תורת הארץ: עפר חולה לארץ

גע בספינה.

הבא בספינה לארץ. וזרעו בספינה ולמח. והספינה של חרם היא ואינה לריכה לינקב אם היתה מונחת בקרקע כדאמר במנחות (דף פד:): הייבת במעשר ובשביעית. שהנהרות שבחרן ישרחל הרי הם כארן ישראל: גוששת. מגששת בקרקע שאין המים עמוקים: עלין. של עץ נקוב המונח על גבי יחדות: באנו למחלוקם רבי יהודה ורבנן. לרבנן חוירת כמחן דמנחת דמי ולרבי יהודה דמנחא אארעא: במעשר מדאורייתא עד מיחייב העשויה

הרא״ש. יהיב הרא סימנא למזרחה תוס' הרא"ש. T. כלומר למזרחו של עולם של למורחו של עולם של המסילה דעל דבר מועט לא שייך להזכיר ולומר מורח ומערב של אותו בבר. מוס' הל"ש. דבר. מוי ה. דהיינו למזרח הרא״ש. העולם. תוס׳ 1. של עולם. ו. של עולם. מוסי הרמ״ש, ד. דתנא. ריטנ״ה. ח. סובר. ריטנ״ה. ט. תנא. ריטנ״ה. סובר. י. סובר. יא. דהא דבעינן עציץ נקוב ולגבי ספינה משמע אע"פ שאינה נקובה, היינו טעמא. לשנ"6. יב. של יג. והיינו רבותא לומר יג. והיינו רבותא לומר דאע"ג דהוי נקוב לאו כמחובר דמי לגבי גיטין. לענ"ל. 'T' ירמיה ל"ב, י"ד. 10. [ר]דכלי חרס מעמיד שלא יתפח ושלא יצמיח. תוס׳ הרח״ש. [ו]כל שאינו נקוב אינו כמחובר. רשב״ה. ועי׳ מהר״ם שי״ף שחתר שתוס׳ דוקה לה חותר שחתר שתוס׳ דוקה לה חותר שחותה שמומן דוקה כה חותה קר. 101. שהוא קשה.

לשכ"ל. '1. מן הקרקע.

מומי מנחות פד: ד"ה כלן.

"ח. ואינו מפסיק יניקת

הקרקע. רמנ"ן, '10. דקא

דורי, דמספינה ליכא למשמע מידי. תוס' הרא"ש.